

PSYCHOLOGIE VE ŠKOLNÍ PRAXI - SEMINÁŘ

Autoevaluace
Kvalita a efektivita výuky

Jak se dívat na metody?

□ Struktura

- (pozorování – druhy; dotazníky – typy; analýza produktů činnosti; postojové škály; projektivní techniky...)

□ Účel

- Co mne zajímá / Co chci zjistit / Co si potřebuji ověřit?

□ Analogicky u metodologie

- (kvalitativní; kvantitativní; longitudinální; experiment (...)
vs. Co mne zajímá / Co chci zjistit / Co si potřebuji ověřit?)

Co je to (auto)evaluace

- Proces získání podkladů pro rozhodnutí na úrovni jednotlivce (žáka, učitele) – skupiny (třídy, skupiny předmětů) – celé školy
- Zjištění kvality práce školy
 - ▣ **označení míry** (úrovně) nějakého stavu (např. „kvalita výuky angličtiny ve škole XY je vysoká/nízká“)
 - ▣ **vyjádření stavu**, který je optimální, žádoucí, ideální, tedy a priori pozitivní (např. „je potřeba klást důraz na kvalitu výuky“)
- Odraz i v platné legislativě.

Druhy evaluace

- Z hlediska hodnotitele
 - ▣ Externí (ČŠI... Kalibro, SCIO)
 - ▣ Interní (autoevaluace – vychází z potřeb školy a je specifická)
- Z hlediska účelu
 - ▣ Sumativní (závěrečné, celkové hodnocení)
 - ▣ Formativní (průběžné)
- Z hlediska interpretace
 - ▣ Normativní (relace k ostatním – např. žebříčky škol)
 - ▣ Kriteriaální (relace k předem stanovenému kritériu – např. počet bodů)

V současnosti je kladen důraz na evaluaci interní, formativní a kriteriaální (autoevaluace ;)

Autoevaluace ve škole

- ▣ Různé úrovně obecnosti, se kterými jste se už setkali
 - Autoevaluace ve smyslu autoregulace (např. styl učení, akademické aspirace...)
 - Autoevaluace učitele (např. klima třídy)
 - Autoevaluace skupiny předmětů
 - **Autoevaluace školy** (např. klima školy)

Co tedy potřebuji vědět?

- Důležité je vědět, co chci zjistit.
 - ▣ Spoustu věcí už víme.
 - ▣ To, že „mám nějaký dotazník“ může věcem i uškodit.
 - ▣ Snadnost sběru dat může lidi znechucovat („přetestovanost“)
 - ▣ Dobré je mít informace z různých zdrojů a konfrontovat je („triangulace“)

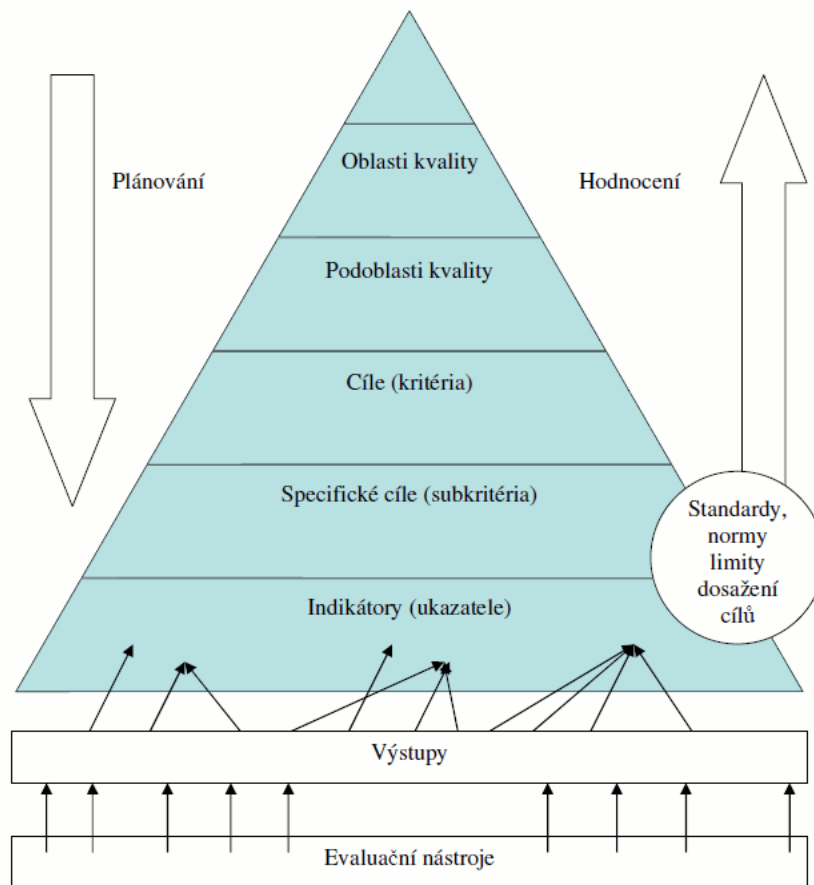
Jak se pozná dobrá škola
(třída...)?

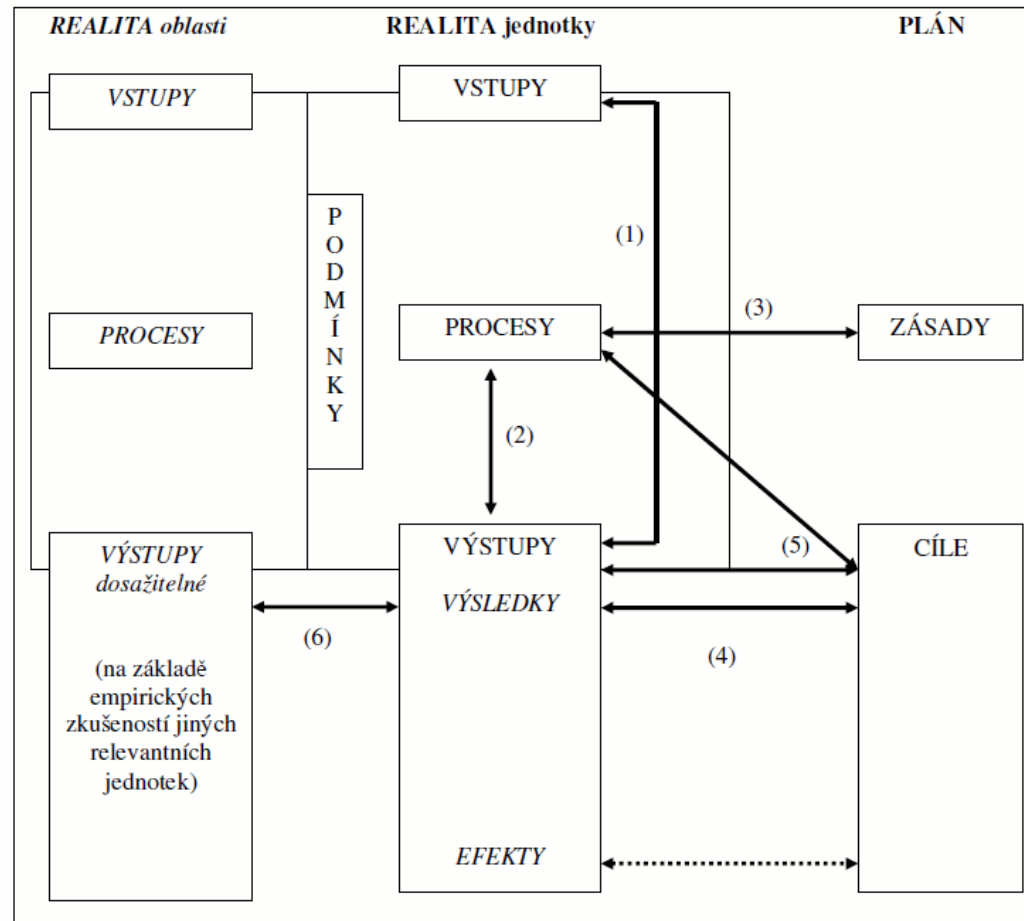
Řada možných kriterií

- Postihující výsledky - např.:
 - ▣ Prospěch
 - ▣ Procento přijatých na vyšší stupeň školy
 - ▣ (...)
- Postihující proces
 - ▣ *Intuitivní uchopení na úrovni pocitu z... (reflexe)*
 - ▣ Empiricky
 - Kvalita
 - Efektivita

Model kvality školy

Model operacinalizace kvality

Operacionalizace kvality

(legenda k předchozímu obrázku)

- **(1) Vztah mezi vstupy a výstupy**
 - Např. testy znalostí na začátku a na konci výuky
- **(2) Vztah mezi procesy a výstupy**
 - Nejčastější v ped. výzkumu; Procesy jsou efektivní (účinné), pokud vedou k požadovaným výsledkům (formulovaným podle cílů).
- **(3) Vztah mezi zásadami a procesy**
 - Kvality procesu je definována jako soulad se zásadami (alternativní školy)
- **(4) Vztah mezi cíli a výstupy**
 - v případě výuky prioritní zájem učitelů. Předpokládá důslednou operacionalizaci cílů tak, aby dříve, než budou realizovány procesy, bylo známo, jak bude vyhodnoceno jejich dosažení (úroveň výstupu) – srv. ECTS na MU
- **(5) Vztah mezi cíli, výstupy a procesy – jedná se o sjednocení variant (2) a (4).**
- **(6) Vztah mezi skutečnými a dosažitelnými výstupy**
 - Dosud spíše nerealizováno (málo údajů). Benchmarking.

Výhody autoevaluce

- Citlivost na specifika konkrétní školy
 - ▣ v porovnání s obecnými nástroji
- Hodnotiteli jsou sami aktéři
 - ▣ zpětná vazba je důvěryhodnější.
- Tlačí ke komunikaci o škole
 - ▣ rozvíjí potenciál ke spolupráci – mezi učiteli, žáky, rodiči i zřizovatelem
- Tlačí k formulování východisek i záměrů
 - ▣ co, kdy a proč
- „Deprivatizace“ učitelského povolání
 - ▣ výuková aktivita a její výsledky může být objektem debaty; výsledky jsou veřejné

Stav autoevaluace na ZŠ a SŠ v ČR

Závažnými zjištěními TZI ČŠI:

1. „školy zpravidla nevyhodnocují výsledky vzhledem ke vzdělávacím programům, tedy neanalyzují efektivitu vzdělávacích strategií vzhledem ke stanoveným cílům;
2. jen v menší míře se autoevaluační zjištění promítají do konkrétních opatření, do stanovování cílů, volby strategií, plánování rozvoje či podpory efektivních přístupů ve vyučování“ (ČŠI ČR 2005).

Vyhláška č. 15/2005, kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy (zrušena)

Hlavní oblasti vlastního hodnocení školy jsou:

- a) podmínky ke vzdělávání,
- b) průběh vzdělávání,
- c) podpora školy žákům a studentům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání,
- d) výsledky vzdělávání žáků a studentů,
- e) řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků,
- f) úroveň výsledků práce školy, zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům.

Kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání a školských služeb ČŠI

PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ:	A: Rovnost příležitostí ke vzdělávání	1. Rovný přístup při přijímání ke vzdělávání
		2. Zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce
		3. Školní poradenství
	B: Vedení školy/školského zařízení	4. Školní vzdělávací program/obsah vzdělávání
		5. Strategie a plánování
		6. Ředitel školy/školského zařízení
	C: Předpoklady pro řádnou činnost školy/školského	7. Personální podmínky
		8. Bezpečné prostředí pro vzdělávání
		9. Materiální a finanční předpoklady
VZDĚLÁVACÍ PROCESY:	D: Průběh vzdělávání	10. Organizace vzdělávání
		11. Podpora rozvoje osobnosti dětí, žáků a studentů pedagogickým pracovníkem
		12. Projevy spoluúčasti, spolupráce a aktivity dětí, žáků a studentů v průběhu vzdělávání
	E: Partnerství	13. Hodnocení dětí, žáků a studentů v průběhu vzdělávání
		14. Rozvoj partnerských vztahů školy/školského zařízení s následujícími partnery (informovanost, spolupráce, aktivity, přínosy)
VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ:	F: Projevy dosahování úrovně klíčových kompetencí prostřednictvím vzdělávacího obsahu	15. Zvyšování funkčních gramotností dětí, žáků a studentů (znalosti, dovednosti, postoje)
	G: Celkové výsledky vzdělávání dětí, žáků a studentů na úrovni školy	16. Úspěšnost dětí, žáků a studentů
ZÁVĚRY HODNOCENÍ:	H: Celkové hodnocení školy/školského zařízení	17. Činnost školy/školského zařízení je v souladu s rozhodnutím o zařazení do rejstříku škol a školských zařízení
		18. Škola/školské zařízení systematicky umožňuje rovnost přístupu ke vzdělání
		19. Škola/školské zařízení účelně využívá zdroje a prostředky
		20. Škola/školské zařízení zajišťuje bezpečnost dětí, žáků a studentů
		21. Realizované školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP) školy jsou v souladu se zásadami a cíli platného školského zákona a příslušného rámcového vzdělávacího programu (dále jen RVP)
		22. Škola/školské zařízení rozvíjí osobnost dítěte, žáka a studenta

Literatura

- Průcha, J. *Pedagogická evaluace*. Brno, MU CDVU, 1996.
- Janík, T. a kol. *Kvalita (ve) vzdělávání: obsahově zaměřený přístup ke zkoumání a zlepšování výuky*. Brno: Muni Press, 2013.
- Starý, K. *Autoevaluace školy*. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2005. 20 s. Studijní text autoevaluace školy vytvořený pro systémový projekt PILOT S - autoevaluace škol vzhledem k zavádění ŠVP. Dostupný z www:
http://www.nuov.cz/uploads/Publikace/Zajistovani_kvality_OV/Autoevaluace_skoly.pdf
- Starý, K., Chvál, M. Kvalita a efektivita výuky: metodologické přístupy. In Janíková M. - Vlčková, K. a kol. *Výzkum výuky: Tematické oblasti, výzkumné přístupy a metody*. Brno: Paido 2009.
- Vašátková, J. Úvod do autoevaluace školy. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 2006.
- Další viz:
 - <http://evaluacninastroje.rvp.cz/>
 - **Kde hledat metody:**
 - <http://evaluacninastroje.rvp.cz/>